

י"ח בכסלו, תשע"ה. 6.12.2017

גיליון מס' 587

פרשת וישב

לדבר בשפה אחת

מאת דוד כהן, משואות יצחק

סיפור פרשתנו, פרשת וישב, זכה לתהודה מגוונת במשך הדורות. במדרש **אלה אזכרה**, שאנו קוראים בהתרגשות בעיצומו של יום הכיפורים, מכירת יוסף היא הסיבה להריגתם של עשרת הרוגי מלכות. **מאוריצי גוטליב** בצירו המפורסם מזהה את עצמו עם דמותו של יוסף הלבוש בכותונת פסים; "יוסף וכתונת הפסים המשגעת" הוא מחזמר פופולרי המוצג שנים רבות על הבמה בערים רבות בעולם. קל להבין את ההזדהות עם מרכיבי סיפור מכירת יוסף, המשבר הקדמון בין שבטי ישראל שחז"ל מזהים כסיבה לצרותנו גם אחרי דורות רבים. קל אם כן גם להבין את ההזדהות של גוטליב עם דמותו המורכבת של יוסף ויחס האחים אליו ואת המשיכה לסיפור המשפחתי המרתק הזה שקסמה ל**רייס וללויז-וובר**, כותבי המחזמר הנפלא – **יוסף וכתונת הפסים המשגעת**, מחזה שיש בו הרבה לקחים וסוף טוב.

ישנם פירושים רבים להבנת המשבר המשפחתי, החל ממחלוקת עקרונית בין האחים בהבנת עיתוי קיומה של ברית בין הבתרים, ועד להסבר פשוט יותר של יצרים אנושיים בסיסיים כמו קנאה, שנאה ונקמה.

אתמקד בפן אחד מהסיפור – החלומות: יוסף חולם שני חלומות ומספר לאחיו, והם דוחים על הסף את פירושו לחלומות. זאת בניגוד לפרשה בהמשך הספר שבה פרעה חולם שני חלומות וכולם לוקחים אותם ברצינות, ולא רק בגלל מעמדו הרם של פרעה. ישנו הבדל עקרוני בתוכן החלומות – חלומותיו של פרעה לקוחים ישירות מהווי החיים של המצרים, היאור והשיבולים. שני מרכיבים אלה מהווים עמוד השדרה של החיים במצרים. לעומת זאת תוכן חלומותיו של יוסף אינו לקוח מההווי המשפחתי של יעקב ובניו. בני יעקב הם רועי צאן ולא מאלמים אלומות. כמוכן שמש וירח וכוכבים אינם נושא להתייחסות יומיומית, ואפשר אף לומר שמשפחה העובדת את ה' תרגיש שלא בנוח בהשתחויות לשמש ולירח. מבחינת האחים יוסף חולם על "פלנטה אחרת", עולם הדימויים שלו, או, כהבנתו של פרויד, התת הכרה של יוסף, נמצאים במקום אחר, ואינם עוסקים בנושאים הקרובים לליבם. האחים רגילים לדבר בשפת המשפחה ואינם יכולים להתחבר לשפה הזרה להם. וכאן אולי ניתן לזהות את מקור הטעות הטראגית של האחים שלא רק חולקים על יוסף, אלא גם בזים לו ושונאים אותו. הוא נתפס כאחר שאין להתייחס אליו ברצינות ואין להתווכח אתו לגופם של דברים. אמנם גם יעקב התקשה לקבל את החלומות אך טענותיו היו לגופם של תוכן החלומות.

כאשר אני מבקש להסיק מסקנות רלוונטיות מסיפור פרשתנו, ברובד הפשוט המסקנה היא שאין לגלות יחס מזלזל כלפי אנשים שאינם מחזיקים בדעת. אך כמו שאמרתי זהו הרובד הפשוט, ורובנו בדרך כלל מודעים לכך שיש לשמור על יחס של כבוד לזולת, גם כאשר יש בינינו אי הסכמה. אך ישנו רובד נוסף, עמוק יותר, שמחייב אותנו לנסות להבין את עולם המושגים של הזולת, להבין את שפתו, ואפילו לדבר אתו בשפתו. פעמים רבות אנו חושבים שאנו מתייחסים יפה לזולת אך בכך שאנו מדברים בשפה שלנו ולא טורחים להבין מה באמת מפריע לזולת, ויתירה מכך, למה זה מפריע לזולת, אנו מפספסים את הניסיון לסייע. חוסר הנכונות/יכולת להבין את שורש המצוקה נתפס לעיתים בעיני האחר כהתנשאות.

ניתן לשער שחלק מהתיקון שעוברים האחים שהתנשאו מול יוסף אחיהם, הוא הרגע שבו יוסף נותן לאחיו את התחושה שלא מאמינים להם ולא מדברים את שפתם - "כי המליץ בינותם".

כפי שפתחתי, הסוגייה הזו של היכולת או אי היכולת לדבר באותה שפה, מתוך רצון אמיתי להבין את מצוקתו של האחר, מטרידה אותנו רבות במשך הדורות. בפרשה זו יש כנראה לקחים רבים ויסודיים שאנו מחויבים להמשיך וללמוד.

דוד כהן - בן 61. חבר משוואות יצחק, נשוי לנחמי, אבא לשתי בנות ושני בנים וסבא גאה לאי אלה נכדות ונכדים. בוגר ישיבת הר עציון וכן בעל תואר שני בניהול משאבי אנוש. עובד כמזכיר היישוב אליאב, יישוב מעורב (דתיים וחילוניים) וכן כמנהל משאבי אנוש בקבוצת מפלסים. מנחה קבוצות בטיולים לחו"ל.

דף פרשת שבוע של הקיבוץ הדתי מופיע באתר הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il
כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il
ולרשום [subscribe](#) בשורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב [unsubscribe](#) בשורת הנושא.
תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il